

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING

Raximova Maftuna*Xiva shahar 10-son maktab o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu akademik maqola ingliz tili o'qitishida (ITO) sun'iy intellekt (SI) ning paydo bo'lishini, uning joriy texnologiyalari, pedagogik imkoniyatlari va duch kelayotgan muammolarini kompleks tahlil qiladi. Maqolada til ko'nikmalarini rivojlantirishda, xususan yozma nutqni takomillashtirishda generativ sun'iy intellekt (GenSI) vositalarining ta'siri, shuningdek, shaxsiylashtirilgan ta'lim, samaradorlikni oshirish va o'quvchi avtonomiyasini rivojlantirishdagi foydalari muhokama qilinadi. SI integratsiyasi bilan bog'liq axloqiy masalalar, haddan tashqari ishonish va o'qituvchining o'zgaruvchan roli kabi cheklovlar ham chuqur ko'rib chiqiladi. Maqola, SI ning ITO dagi kelajakdagi yo'nalishlari bo'yicha tavsiyalar berib, o'qituvchilar va talabalar uchun tanqidiy fikrlash va raqamli savodxonlikni rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, ingliz tili o'qitish, generativ SI, til ko'nikmalari, pedagogika, raqamli savodxonlik, etika, o'qituvchi roli.

Abstract: This academic article comprehensively analyzes the emergence of Artificial Intelligence (AI) in English Language Teaching (ELT), its current technologies, pedagogical potential, and the challenges it faces. The article discusses the impact of generative AI (GenAI) tools on developing language skills, particularly in enhancing writing, as well as its benefits in personalized learning, increasing efficiency, and fostering learner autonomy. Limitations such as ethical issues related to AI integration, over-reliance, and the evolving role of the teacher are also thoroughly examined. The article provides recommendations for future directions of AI in ELT, emphasizing the necessity of developing critical thinking and digital literacy for both teachers and students.

Keywords: Artificial intelligence, English language teaching, generative AI, language skills, pedagogy, digital literacy, ethics, teacher's role.

Аннотация: Данная академическая статья всесторонне анализирует появление искусственного интеллекта (ИИ) в преподавании английского языка (ПНЯ), его текущие технологии, педагогический потенциал и сталкивающиеся проблемы. В статье обсуждается влияние инструментов генеративного ИИ (GenAI) на развитие языковых навыков, особенно в улучшении письменной речи, а также его преимущества в персонализированном обучении, повышении эффективности и развитии автономии учащихся. Глубоко рассматриваются также ограничения, связанные с интеграцией ИИ, такие как этические вопросы, чрезмерная зависимость и меняющаяся роль преподавателя. Статья предлагает

рекомендации по будущим направлениям развития ИИ в ПНЯ, подчеркивая необходимость развития критического мышления и цифровой грамотности как для преподавателей, так и для студентов.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, преподавание английского языка, генеративный ИИ, языковые навыки, педагогика, цифровая грамотность, этика, роль учителя.

XXI asr texnologik inqiloblar davri bo'lib, sun'iy intellekt (SI) bu o'zgarishlarning avangardida turibdi. SI ning turli sohalarga kirib borishi, shu jumladan ta'limga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, ingliz tili o'qitish (ITO) sohasida SI vositalarining joriy etilishi ta'lim jarayonini tubdan o'zgartirish, uni yanada samarali, shaxsiylashtirilgan va interaktiv qilish imkoniyatlarini yaratmoqda. An'anaviy til o'rgatish uslublari cheklovlariga duch kelgan bir paytda, SI til o'rganuvchilari va o'qituvchilari uchun yangi ufqlarni ochib beradi. Uning kirib kelishi til o'rgatish metodologiyalarini qayta ko'rib chiqishga, o'quv materiallarini ishlab chiqishga va o'qituvchining rolini qayta baholashga undamoqda.

Ushbu maqola ingliz tili o'qitish sohasida sun'iy intellektning o'zgaruvchan rolini chuqur o'rganishga bag'ishlangan. U SI texnologiyalarining paydo bo'lishini, ularning ITO dagi hozirgi qo'llanilishini, til ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'sirini, shuningdek pedagogik foydalarini va transformativ salohiyatini tahlil qiladi. Bundan tashqari, SI integratsiyasi bilan bog'liq qiyinchiliklar, cheklovlar va axloqiy masalalar, shuningdek SI kuchaytirilgan muhitda ITO o'qituvchisining o'zgaruvchan roli ham ko'rib chiqiladi. Maqola SI ning ITO dagi kelajakdagi yo'nalishlari va tavsiyalarni taklif qilish bilan yakunlanadi, bu orqali akademik munozaraga hissa qo'shishni maqsad qilgan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Sun'iy intellekt texnologiyalarining ingliz tili o'qitishdagi qo'llanilishini tushunish va uning til ko'nikmalariga ta'sirini baholash muhimdir. Zamonaviy SI vositalari, ayniqsa generativ SI (GenSI) ilovalari, masalan, ChatGPT, ingliz tilini o'rganishda inqilobiy o'zgarishlarni va'da qilmoqda. Bu texnologiyalar tabiatda murakkab bo'lib, tabiiy tilni qayta ishlash (NLP), nutqni aniqlash, mashinaviy tarjima va aqlli o'qitish tizimlarini o'z ichiga oladi. Ular til o'rgatishning deyarli barcha jabhalarida qo'llaniladi.

Yozma nutqni rivojlantirishda GenSI vositalarining samaradorligi bir qator tadqiqotlar bilan tasdiqlangan. Masalan, bir tadqiqot generativ SI ilovalari va maqsadli ko'rsatmalarning magistratura talabalarining yozma nutq samaradorligi va sifatiga ta'sirini o'rganib chiqdi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, to'g'ri yo'nalish ostida GenSI dan foydalangan talabalar yozma nutqga sarflanadigan vaqtni 64,5% ga qisqartirgan. Shuningdek, yozma nutq sifati sezilarli darajada yaxshilanib, o'rtacha B+ bahodan A

bahoga ko'tarilgan. Bu afzalliklar nafaqat ingliz tilida so'zlashuvchi talabalarda, balki ingliz tilini ikkinchi til sifatida o'rganuvchi (ESL) talabalarda ham kuzatilgan. Tadqiqot ESL talabalari uchun biroz aniqroq foydalar topgan, bu GenSI ning ishlashdagi bo'shliqlarni bartaraf etishga yordam beruvchi "tenglashtiruvchi effekt"ni ko'rsatadi.

Boshqa bir tizimli tahlil GenSI ning oliy ta'limdagi akademik o'qish va yozishga ta'sirini ko'rib chiqdi va AI vositalarini, ayniqsa ChatGPTni, akademik yozish jarayonlariga integratsiya qilishning aniq tendensiyasini aniqladi. Bu integratsiya talabalarning matn sifati, xususan, bog'liqlik, diskursiv tashkillashtirish, leksik boylik va argumentatsiya jihatlarida sezilarli yaxshilanishlarga olib keldi. GenSI shuningdek, shakllantiruvchi qayta aloqa, g'oya yaratish, parafrazlash va talabalarning o'z-o'zini tahrirlashda avtonomiyasini rivojlantirishda qimmatli ekanligini isbotladi.

Kooperativ o'rganishni GenSI bilan birlashtirishning ta'sirini o'rgangan kvazi-eksperimental tadqiqot [3] ESL/EFL akademik yozishni yaxshilashda sezilarli natijalarni ko'rsatdi. GenSI vositalari miya hujumi, reja tuzish, grammatika va lug'atni tekshirish uchun ishlatilgan. Tadqiqot umumiy yozma nutq sifatini sezilarli darajada oshirganligini ko'rsatdi, bu test natijalari orasidagi 0,707 ($p < 0,001$) yuqori korrelyatsiya va -47,357 ($p < 0,001$) t-qiymati bilan namoyon bo'ldi. Individual yozish ko'nikmalari bo'yicha o'rtacha ballar ham sezilarli yaxshilanishni ko'rsatdi, bu til o'qituvchilari GenSI dan ESL kontekstlarida bog'liqlik, grammatika, lug'at va argumentatsiya ko'nikmalarini yaxshilash uchun foydalanishlari mumkinligini ta'kidlaydi.

Yuqoridagi tadqiqotlar GenSI ning ayniqsa yozma nutqni rivojlantirishda, uning samaradorligini oshirishda, sifatini yaxshilashda va talabalar uchun teng imkoniyatlar yaratishdagi muhim rolini tasdiqlaydi. Yozishdan tashqari, SI boshqa til ko'nikmalarini rivojlantirishda ham qo'llanilishi mumkin:

Nutq ko'nikmalari: AI asosidagi nutq sintezatorlari va tanib olish tizimlari talabalarga talaffuzni mashq qilish, tezkor qayta aloqa olish va turli aksentlarga ko'nikish imkonini beradi.

Tinglab tushunish: Adaptiv tinglab tushunish mashqlari, so'zlashuv tezligini sozlash va qiyinchilik darajasini moslashtirish AI orqali amalga oshiriladi.

O'qish ko'nikmalari: AI shaxsiylashtirilgan o'qish materiallarini taklif qilishi, murakkab matnlarni soddalashtirishi, lug'at boyligini oshirishga yordam berishi mumkin.

Lug'at va grammatika: Interaktiv mashqlar, kontekstual misollar va xatolarni tuzatish mexanizmlari SI ning muhim xususiyatlaridir.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy SI vositalari ingliz tili o'qitishda chuqur o'zgarishlarga olib kelmoqda, bu esa tilni o'rganish jarayonini yanada samarali va qulay qilish imkonini beradi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqola ingliz tili o'qitishida sun'iy intellektning integratsiyasini tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, ilmiy adabiyotlarni sintez qilish va turli tadqiqot natijalarini tanqidiy ko'rib chiqish asosida qurilgan. Tadqiqot metodologiyasi sifatli adabiyotlar tahlilini o'z ichiga oladi, bunda GenSI ning ITO ga ta'siri bo'yicha mavjud empirik va nazariy ishlardan olingan ma'lumotlar tizimli ravishda baholanadi. Generativ SI ning til o'rgatishga ta'siri bo'yicha tizimli sharhlar va kvazi-eksperimental tadqiqotlar kabi manbalarga tayanish, bu yondashuvning mustahkamligini ta'minlaydi. Shuningdek, AI ning pedagogik afzalliklari, transformativ salohiyati, shuningdek uning integratsiyasi bilan bog'liq muammolar va axloqiy cheklovlar tahlil qilinadi.

SI ning ITO dagi pedagogik afzalliklari bir necha asosiy yo'nalishlarda namoyon bo'ladi. Birinchidan, shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'llarini yaratish imkoniyati SI ning eng muhim foydalaridan biridir. AI tizimlari har bir o'quvchining shaxsiy ehtiyojlari, o'rganish sur'ati va uslubiga moslasha oladi, adaptiv tarkib, individual qayta aloqa va maqsadli mashqlar taklif qiladi. Bu, o'rganish jarayonini optimallashtirib, an'anaviy sinf muhitida erishish qiyin bo'lgan darajadagi samaradorlikni ta'minlaydi.

Ikkinchidan, SI o'quvchilarning jalb qilinishini va motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Geymifikatsiyalashgan o'rganish muhitlari, interaktiv vositalar va real vaqt rejimida qayta aloqa, til o'rganishni yanada qiziqarli va jozibali qiladi. Bu esa o'quvchilarning tilni faol o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini kuchaytiradi.

Uchinchidan, samaradorlikni oshirish SI ning yana bir asosiy afzalligidir. SI ko'plab bir xil, takrorlanuvchi vazifalarni, masalan, mashqlarni baholash, xatolarni aniqlash va tezkor qayta aloqa berishni avtomatlashtirishi mumkin. Bu o'qituvchilarga yanada murakkab pedagogik vazifalarga e'tibor qaratish imkonini beradi. Shuningdek, SI o'quvchi avtonomiyasini va o'z-o'zini boshqarib o'rganishni rivojlantiradi. Talabalar o'z o'rganish jarayonlarini nazorat qila oladilar, o'z tezlarida ishlash imkoniyatiga ega bo'ladilar va kerakli paytda yordam olishlari mumkin. Bu esa ularning mas'uliyat tuyg'usini oshiradi.

Biroq, SI ning ITO ga integratsiyasi bir qator jiddiy muammolar va cheklovlar bilan bog'liq. Eng muhim muammolardan biri talabalarning SI ga haddan tashqari ishonishi xavfidir. Bu tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining pasayishiga, metakognitiv faoliyatning kamayishiga va o'quvchilarning ma'lumotni o'zlashtirish o'rniga shunchaki AI tomonidan ishlab chiqarilgan kontentga tayanib qolishiga olib kelishi mumkin.

Axloqiy masalalar ham muhimdir. Plagiat va mualliflik huquqiga oid dilemmalar SI vositalaridan noto'g'ri foydalanish natijasida yuzaga kelishi mumkin. AI tomonidan yaratilgan matnlarni o'ziniki qilib ko'rsatish, akademik halollikni buzishi va baholash tizimlarini buzishi mumkin. Ma'lumotlar maxfiyligi va xavfsizligi

ham dolzarb masala bo'lib qolmoqda, chunki SI tizimlari katta hajmdagi shaxsiy va o'quv ma'lumotlarini yig'adi va qayta ishlaydi.

SI algoritmlaridagi noto'g'ri ma'lumotlar yoki "hallutsinatsiyalar" ham muammo tug'dirishi mumkin. AI ba'zan noaniq yoki to'liq bo'lmagan ma'lumotlarni taqdim etishi mumkin, bu esa til o'rganuvchilarini chalg'itishi va noto'g'ri tushunchalarga olib kelishi mumkin. Raqamli tafovut ham SI integratsiyasini qiyinlashtiradi; barcha talabalar SI vositalaridan foydalanish uchun zarur texnologik resurslarga va internetga ega emaslar.

SI integratsiyasi muvaffaqiyatli bo'lishi uchun ham o'qituvchilar, ham talabalar o'rtasida tanqidiy va raqamli savodxonlikni rivojlantirish zarur. O'qituvchilar SI vositalaridan qanday qilib samarali foydalanishni, ularning cheklovlarini qanday tushunishni va talabalarni SI dan mas'uliyatli foydalanishga qanday o'rgatishni bilishlari kerak.

Xulosa

Ingliz tili o'qitishda sun'iy intellektning tobora kengayib borishi, shubhasiz, ta'lim landshaftini chuqur o'zgartirmoqda. Ushbu maqolada ko'rib chiqilganidek, GenSI kabi AI vositalari yozma nutq sifatini oshirish, o'rganish samaradorligini yaxshilash va o'quvchi avtonomiyasini rivojlantirishda ulkan salohiyatga ega. Ular shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'llarini yaratish, motivatsiyani oshirish va o'qituvchilarning yukini kamaytirish orqali til o'rganish jarayonini transformatsiya qilishi mumkin. Biroq, bu imkoniyatlar bilan birga jiddiy muammolar va axloqiy savollar ham mavjud, jumladan, AI ga haddan tashqari ishonish, plagiat xavfi, ma'lumotlar maxfiyligi va raqamli tafovut.

SI bilan boyitilgan muhitda ITO o'qituvchisining roli sezilarli darajada o'zgarmoqda. An'anaviy ravishda kontent yetkazib beruvchi sifatida faoliyat yuritgan o'qituvchi endi facilitator, mentor va o'rganish jarayonining yo'riqchisi rolini o'z zimmasiga oladi. O'qituvchilar AI vositalarini darslarga samarali integratsiya qilish, AI dan foydalanish uchun mos o'quv dasturlarini ishlab chiqish va talabalarga SI savodxonligini (masalan, samarali so'rovlar berish, AI tomonidan yaratilgan kontentni baholash) o'rgatishlari zarur. Bu o'qituvchilarning yuqori darajadagi fikrlash, ijodkorlik va insoniy o'zaro aloqalarga ko'proq e'tibor qaratishlariga imkon beradi. O'qituvchining empatiya, madaniy nozikliklar va hissiy intellektni etkazishdagi o'rni esa SI bilan almashtirib bo'lmaydigan qadriyat bo'lib qoladi.

Kelajakdagi yo'nalishlar va tavsiyalar bir necha muhim jihatlarni o'z ichiga oladi. Birinchidan, SI ning turli ITO kontekstlarida samaradorligini tushunish uchun doimiy tadqiqotlar o'tkazish zarur. Ikkinchidan, SI dan mas'uliyatli va axloqiy foydalanishni ta'minlash uchun aniq ko'rsatmalar va siyosatlarni ishlab chiqish juda muhimdir. Uchinchidan, o'qituvchilarni SI savodxonligi bo'yicha kasbiy rivojlantirish dasturlari bilan ta'minlash, ularga ushbu yangi texnologiyalardan samarali foydalanish

uchun kerakli ko'nikmalarni berish zarur. To'rtinchidan, AI ni samarali va mas'uliyatli integratsiya qiluvchi o'quv dasturlarini ishlab chiqishga e'tibor qaratish lozim. Nihoyat, gibrid o'rganish modellariga, ya'ni AI vositalarining afzalliklarini insoniy o'zaro aloqa va o'qituvchi rahbarligining ajralmas qadriyatlari bilan birlashtiradigan yondashuvlarga e'tibor qaratish kerak. SI, shubhasiz, ITO ning kelajagini belgilaydi, ammo uning to'liq salohiyatidan foydalanish va shu bilan bog'liq xatarlarni yumshatish uchun ongli, strategik va axloqiy yondashuvni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Firat, M. "ChatGPT ning Ingliz Tili O'qitish Uchun Imkoniyatlari va Muammolari." Ta'lim Texnologiyasi va Jamiyat, vol. 26, no. 1, 2023, pp. 136-148.
2. Zou, B. "AI-quvvatli Yozish Yordamchilarining EFL Talabalari Yozish Faoliyatini Yaxshilashdagi Samaradorligini Tadqiq qilish." Til O'qitish Tadqiqotlari, vol. 27, no. 5, 2023, pp. 1003-1018.
3. Almarashi, O. Til ta'limida sun'iy intellekt: Pedagogik yondashuvlar va vositalar. New York: Routledge, 2022.
4. Reinders, H., & Pegrum, M. (Eds.). ChatGPT va Generativ Sun'iy Intellekt Til Ta'limida: Pedagogik Imkoniyatlar va Muammolar. Cham: Palgrave Macmillan, 2023.
5. Chen, M. P., & Yang, F. Y. "Ingliz tilini o'qitish va o'rganishda tabiiy tilni qayta ishlashni qo'llash: Sharh." Kompyuter yordamida til o'rganish va o'qitish xalqaro jurnali (IJCALLT), vol. 9, no. 1, 2019, pp. 1-15.